

Ledelse af frivillige primadonnaer

Lars Goldschmidt

Disposition

- Min baggrund og ledelsessyn
- Projekter med frivillige
- Den frivillige primadonna og de andre
- Primadonnaledelse
- Bemyndigelse og værdifællesskab
- Følgeskab

Min ledelseshistorie

- Fægteklub: Stor knægt
- Gymnasiet: Plenumdemokrati
- Ildfolket: Ledelse i frivillig organisation
- Energistyrelsen: Sektionschef
- Mærsk Olie og Gas: Medarbejder
- SF Roskilde amt: Bestyrelsesformand
- Miljøstyrelsen: Kontorchef
- Dansk Industri: Afdelingschef og direktør
- Arbejdsmarkedsstyrelsen: Direktør
- Dansk Handel & Service: Markedschef
- Foreningen af Rådgivende Ingeniører: Adm. Dir
- DI: Direktør

Baggrundsskriv

- *Harlekinledelse*. Sammen med B. Christensen og H. Sundin. Gyldendal 2010
- *Refleksiv Ledelse*. Sammen med S. B. Rasmussen og O. S. Andersen. Børsens Forlag 2008
- *Fusionsledelse i det offentlige*. Sammen med Ole Fog Kirkeby. Børsens forlag 2005
- *Samtale der gør andre større*. I "Filosofiske stemmer – festskrift til Ole Fogh Kirkeby. Samfundslitteratur 2007
- *Ingeniørerne – en profession mellem sublim rutine og substantieret revolution*. I "De nye professionelle" DJØF forlaget 2007
- *Et systemperspektiv på ledelse under kvalitetsreformens betingelser*. Konferencebidrag Det danske ledelsesakademi 2007
- *Ledelse af professionelle primadonnaer med henblik på at skabe det enestående*. Revision og Regnskabsvæsen. Nr 8 August 2004 pp. 62-75
- *Selvledelse i AMS*. Børsens ledelseshåndbog for offentlige ledere 2002.
- *Primadonnaen fremtidens guld eller smerte i r....* .Ledelse i Danmark - Anklage og forsvar. Jurist- og Økonomforbundets forlag 2000.
- *Erfaringer med ledelse på trods*. Mosaik om moderne ledelse IOA-årbog 1997. Nyt fra Samfundsvidenskaberne 1997.
- *Civiløkonomer som medarbejdere og ledere*. Intensiv undersøgelsen. Sammen med A. Ahrensberg. Center for Tværfaglige Studier, Handelshøjskolen i København 1982.

Ledelse

- Ledelse er alle de processer, der adskiller en organisation fra en tilfældig gruppe af mennesker.
- Ledelse er en proces, hvor ledere og medarbejdere skaber hinanden og organisationens ledelseskultur
- Mennesker, der vil, kan få enhver ledelsesform til at fungere
- Ledelse handler om at få andre til at gøre noget, de ikke havde tænkt sig
- Ledelse udføres af alle
- Ledelsen skal spejle organisationens produkt

Menneskesyn

Mennesker er:

- forskellige
- har talenter der kan udvikles
- kan bidrage ud over deres egne opgaver
- ønsker at være selvberoende
- ønsker at gøre deres arbejde godt
- ønsker at udvikle sig

Virksomheden bør give mulighed for udfoldelse af den enkeltes potentiale inden for organisationens mål

Projektet som virksomhed

Et frivillig projekt skal selv etablere alle de forhold og strukturer der normalt tages for givet i en offentlig eller privat virksomhed.

- Ledelse – indflydelsesforhold
- Tilknytningsrelationer – lønnet/ulønnet omfang
- Produktpalette
- Succeskriterier
- Værdisystemer
- Sanktionssystemer

Legitimitet af ovenstående

Tilknytningsrelationen

	Hvem	Udbytte	Ledelse
Frivillige	Bredt udsnit af befolkningen	Meningsfuld indsats Samvær	Skal besluttes Ofte anarko- autoritært
Ansatte	Professionelle og specialarbejdere	Løn Arbejds- tilfredshed	Skal besluttes Ofte autodidakt selvledelse
Andres ansatte	Embedsmænd, leverandører	Anerkendelse af jobudførelse Betaling	Forvaltningens/ leverandørens ledelse

At skabe det enestående

- Det middelmådige er ikke godt nok
- Forskelle er forudsætningen for at se muligheder
- Arbejde på grænsen af egen inkompetence
- Begejstring for at gøre det nødvendige
- I kritisk balance med andre operations-regimer og livsperspektiver

Den frivillige primadonna og de andre

- Perspektiver på liv og arbejde
- Professionsprimadonnaen
- Projektprimadonnaen

Primadonnaerne

- I særklasse dygtige
- Egocentriske
- Ledelsesfremmede
- Autister

Primadonnaerne

- Primadonnaen ofte men langt fra altid er en mand.
- Primadonnaen har en viden og kompetence i anvendelsen af denne, der er af stor værdi for virksomheden. Dette forhold er primadonnaen helt opmærksom på.
- Primadonnaen er ledelsesfremmed, hvilket er kendetegnet ved, at primadonnaen opfatter ledelse som et unødvendigt eller begrænset onde.
- Primadonnaen er fokuseret på egen karriere og eget udbytte og nydelse i arbejdet i højere grad end på kollegernes, organisationens eller samfundets udbytte.”Hvad er der i det for mig?”

Primadonnaledelse

- Formel autoritet og trusler er yt
- Faglighed
- Udfordrende mål
- Samarbejde med attraktive kolleger
- Personlig værdihåndhævelse og konfliktintervention
- Kollegaerne som medsammensvorne
- Brug dem mens de er der

Familiemenneskene

- Et liv udenfor arbejdspladsen
- Omstilling ikke kvalitet i sig selv
- Stabil kernearbejdskraft

De anderledes

- Køn, uddannelse, handicap, kultur, adfærdsnormer
- Inspirationskilde
- Stort potentiale
- Ledelsesmæssigt krævende

Videnmedarbejdere

- Fagprofessionelle er medarbejdere med en dyb faglig indsigt - som oftest erhvervet gennem længere videregående uddannelse.
(Videnmedarbejdere)
- Eget sprog og normer for sandhed, kvalitet og værdi
- Egen tavs viden
- Identitet og selvopfattelse tæt knyttet til professionen

Ingeniører og ingeniørarbejde

- Ingeniørerne er professionelle teknologer med fælles:
  - Uddannelsesbaggrund: Civil- eller diplomingeniør
  - Sprog: Matematisk teknisk
  - Sandhedskriterium: Hvis det virker, er det sandt
  - Erkendeinteresse: Beherskelse
  - Heltebillede: Den miskendte men sejrende nørd
- Ingeniørarbejdet ligger i krydsfeltet mellem de fysiske og sociale virkeligheder
- De store reale risici, der findes i spektret af virkeligheder, betinger, at ingeniørerne er fagligt tryghedssøgende
- Handle – Tænke - Tale

Humanisten som fagprofessionel

- Uddannelse: Kandidat fra humaniora på et universitet
- Sprog: Humant orienteret emotionelt billeddannende
- Sandhedskriterium: Hvis det er gyldigt for mig/mange, er det sandt
- Erkendeinteresse: Forståelse
- Heltebillede: SAK, feltantropologen
- Tale – Tænke - Handle

Konservativ kompetence

- Dygtige medarbejdere ønsker at gøre det, de er gode til
- Kunder forventer at købe ”afprøvede” løsninger
- Ressourcer er til rådighed i forbindelse med løsning af opgaver
- Ny løsninger søges i nærheden af de kendte

Den frivillige primadonna

- Har et passioneret forhold til deres frivillige arbejde og især det konkrete projekt, som der er ansvarlige for
- Har en stærk drift i forhold til at tjene et højere formål og stort set alle er alle ansvarlig for at skabe et kunstnerisk projekt, sammen med anerkendte og respekterede kunstnere
- Passionen suppleres ofte af en mere rationel tilgang, hvor det frivillige arbejde lønner sig i et stærkt fagligt netværk med kunstnere og kreative samarbejdspartnere. Det kan både styrke projektlederens netværk og ser godt ud på CV'et.
- Efterstræber ofte den højeste standard og har stærkt værdisæt, er villig til at bringe ofre for at nå den højeste standard og de tilsidesætter gerne mere håndgribelige og personlige behov i sagens tjeneste.
- Bruger deres frivillige arbejde til at udfordre sig selv fagligt og menneskeligt, og samtidig er det kendetegnende, at primadonnaerne skaber en væsentlig del af deres personlige identitet og personlighed i det frivillige arbejde.

Hvad skal organisationen gøre

- Udvikle og italesætte et HR perspektiv
- Kortlægge motivprofiler og designe job og karriereveje derefter
- Rumme primadonnaer og familiemennesker
- Nyttænke arbejdsgange efter optimal kompetence sourcing
- Balancere, begejstring, bemyndigelse og belastning

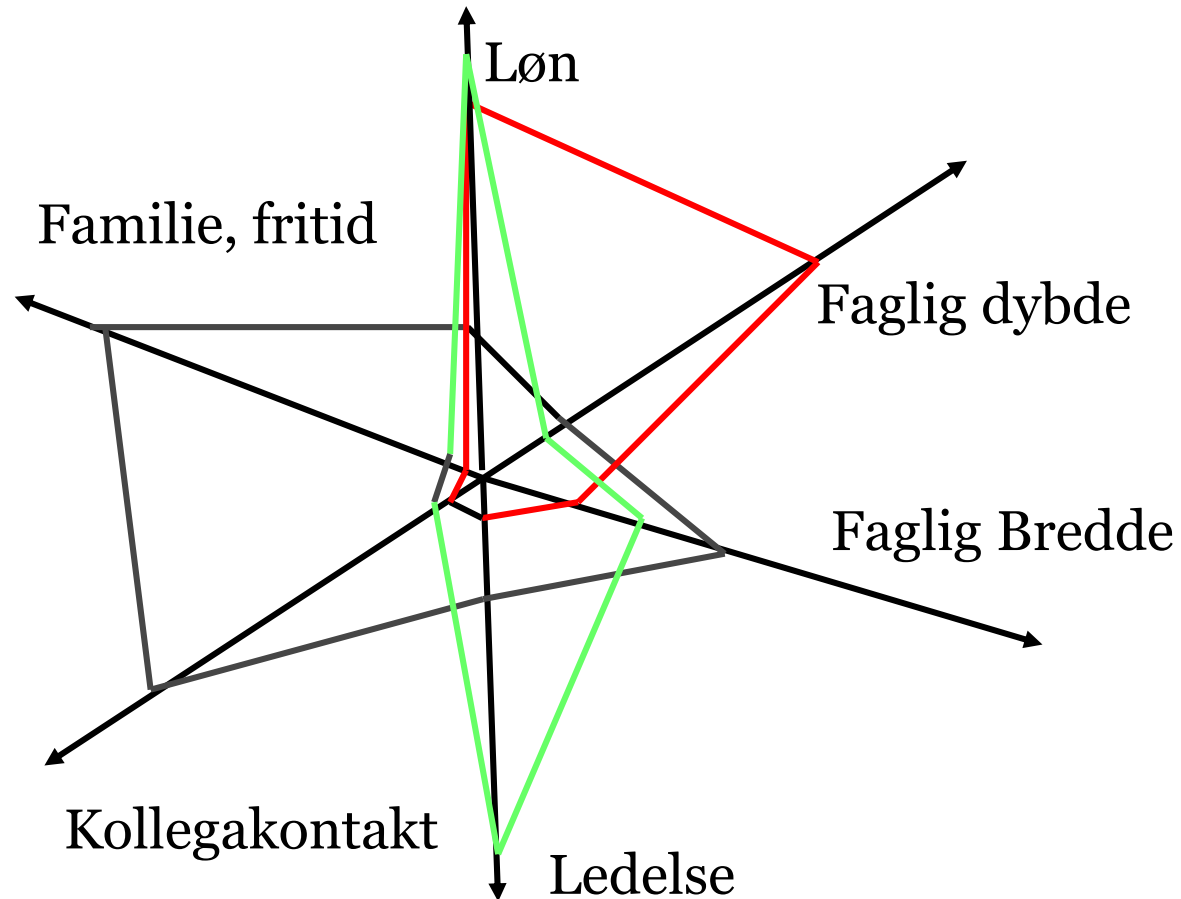
Motivprofiler

Udvikling

- Kompetence
- Karriere
- Relationer

Anerkendelse

- Ledelse
- Kolleger
- Fagfæller
- Familie
- Venner

Krav til individualiseringen

- Socialt acceptabel
- Individuelt attraktiv
- Administrerbar for administration og ledelse

Personligt bemyndigende ledelse

- Lederen er leder uden at lægge vægt på det og tager ansvar for, at den samlede ledelsesopgave løses
- Lederen er et tilstedeværende, insisterende menneske uden at lægge vægt på det og går ind som person i kulturdannelsen i afdelingen
- Tydelighed i forventningerne til, at den enkelte træder ind i rollen som selvledende/medledende

Lederens opgave under den radikale forandring

- Fokus på det mest brændende
- Fokus på det der skal være anderledes
- Bemyndigelse til at handle på de områder der ikke er i fokus
- Vilje til at beslutte, gennemføre og begejstre
- Timing, eksekvering og ordentlighed
- Fokuseret viljestærk ledelse fremmer fejl og magtens autopoesi
- Blik for betydningen af egne følelser

Forventninger til lederne

- Ledelse på anfordring og efter behov
- Bidrage med monopolviden
- Glæde ved andres sejre
- Fortolkning af organisation og omverden
- Italesættelse af ledelse i organisationen

Forventninger til medarbejderne

- Initiativ
- Anfordring
- Selvindsigt
- Organisationsansvarlighed

Følgeskab

- Stemmer overens med lederens ledelsesmodel
- Får det bedste frem i lederen
- Får det bedste frem i kollegerne
- Er loyal i forhold til organisationens mål og værdier og derfor når situationen kræver det overskrider de givne rammer
- Kan håndtere såvel underbestemte som overbestemte situationer

Medarbejderen som stemningskaber

- Offeret
- Ålen
- Brokkerøven
- Makkeren
- Energidrikken
- Duracell kaninen

Medledelse

- Selvledelse er bidrag til løsning af ledelsesopgaver i relation til ens eget ansvarsområde
- Medledelse er bidrag til løsning af ledelsesopgaver medarbejderen ikke har formelt ansvar for
- Det er vigtigt og nødvendigt
  - For at bruge den dygtige medarbejders fulde potentiale
  - Når fokus er væk
  - Når lederen ikke er noget overmenneske

Loyal civil ulydighed

- At gøre det der skal til ikke kun det man skal
- Forudsætter værdi og målfællesskab
- Kræver bemyndigelse i fredstid
- En særlig dansk kompetence

Ledelsesopgaven: Dimensioner

- Målsætning
- Prioritering, planlægning, koordinering
- Positiv og negativ sanktionering
- Information
- Kompetenceudvikling
- Forventningsafstemning
- Italesættelse
- Fortolkninger og historiefortælling

Ledelsesopgaven: Udførelsen

- Hvad virker rigtig godt
- Hvad kan der vindes ved at gøre det bedre
- Hvad og hvem virker ikke så godt
- Hvad kan gå rigtig galt
- Hvordan kan vi samlet løfte dette

Udvikling af kernekompetence

- Medarbejderen kan selv definere:
  - Behov og udfordringer
  - Opgaver der indeholder udvikling
  - Relevante konferencer og anden efteruddannelse
- Grundlæggende accept af behovet for kompetencevedligeholdelse
- Kompetenceudvikling på anfordring

Begejstring

- Glæde ved mål og proces
- Oplevelse af betydning og potens
- En social følelse, der kan rive med/forføre

Begejstring som værktøj

- Uden begejstring går det slet ikke
  - Forsigtig rationalitet fører til stilstand
  - Gøre hvad der skal til / gøre hvad man er tvunget til
  - Smertetolerance
- Begejstring som intelligensform
  - En anden måde at afprøve og forhandle ufuldstændige data
- Konsensuskultur
  - Afvigelsesundertrykkelse
- Stress og forførelse

Beslutninger ved uenighed

- Konsensusføgende beslutningsadfærd
beslutninger
  - Der søges enighed mellem alle deltagende og der træffes kun de beslutninger hvorom der kan opnås enighed
- Konsulterende beslutningsadfærd
  - Alle berørte kommer til orde
  - Det afsøges hvor der er enighed
  - Lederen træffer beslutning ved uenighed eller der anvendes en formel beslutningsprocedure

Sanktionering

- Hvad er sanktionering
  - Opmærksomhed positiv og negativ og fraværd af samme
  - Eksponering
  - Opgaver
  - Løn
- Så hurtigt og præcist som en ordentlig proces tillader
- Forståeligt for alle
- Synligt for alle?

At få mennesker til at handle anderledes

Organisatorisk forandring

- Muligt
- Ønskværdigt
- Nødvendigt
- Troværdigt

Formidling

- Intellekt - Forstå
- Følelser - Ville
- Fysik - Signaloverførsel

Belastning

Stressorer

- Travl – belastet – presset – stresset – udbændt
- Usikkerhed – mål – kompetence – vurdering
- Indflydelse – offer – tilskuer – aktør

Belastning

Symptomer

- Mental spændvidde
- Irritabilitet
- Søvnbesvær
- Hovedpine
- Nedslidt immunforsvar

Behandling

- Regenereringsperioder
- Feedback
- Bemyndigelse
- Mål- og værdisamtale
- Kollegaopbakning
- Selvbeskyttelseskultur

Kritisk bemyndigelse

- Italesætte både det faglige og det processuelle
- Iscenesætte plads i tid og rum for refleksion
- Give rum for reel indflydelse
- Være respekterende fagligt og empatisk

Opmærksomhedspunkter

- Er der medarbejdere, der siger fra?
- Er projektet tilpasset efter input fra medarbejderne?
- Er der refleksive faser, hvor presset er lille, og er der er rum for mere radikale overvejelser over procesforløbet, og bliver det udnyttet?
- Udtrykker medarbejderne nuanceret tilfredshed, under omstændigheder med rum for refleksion?
- Går medarbejderne med i næste projekt?

Og så?

- Forstå medarbejderne i deres mangfoldighed
- Kend og behersk egne emotionelle virkemidler
- Sæt ord på processerne, og skab en atmosfære omkring ledelsessamtalen så der reelt kan vælges til og fra

- Det er ikke let, men det er sjovt.